

ralitat provisional tarradellista a l'interior, esdevingué, com a institució a «l'ombra», una alternativa a la via oficialista del president Tarradellas.

Aquest volum –acompanyat a més de documents institucionals i epistolars, d'un dietari que és important per resseguir la vida política de Tarradellas entre 1939-1943/1950/1952/1954– no explica únicament l'evolució del polític republicà pel que fa al control progressiu de la vida institucional d'Esquerra Republicana a l'exili, sinó que estableix l'entorn definidor de concepcions d'organitzacions republicanes, de posicionaments –clarificadors– d'altres governs, com el basc representat pel lehendakari Joseba Agirre (1947), que donava pas a l'organització de bases polítiques a l'interior arran de la vaga general de Biscaia.

Aquest conjunt de contextos explica la importància d'aquest estudi perquè, de retruc, permet de plantejar una hipòtesi: quan el Govern espanyol autoritzà el retorn de Tarradellas a l'interior (octubre de 1977) sabia perfectament el que es feia, en veure-hi, sobretot, un garant –que havia d'exercir un calculat lideratge simbòlic– d'aquella via estatutària de 1932. És a dir, lideratge autonòmic espanyol, no pas autodeterminista.

Xavier FERRÉ

FIGUERES, Josep M. (2014). *La Veu de Catalunya (1899-1937)*. Barcelona: Editorial Base, 660 p.

La trajectòria de Josep Maria Figueres (Vilanova i la Geltrú, 1950) en la recerca centrada en la història del periodisme i el catalanisme polític és molt àmplia i exigiria un merescut lloc apart. Llibres com *Madrid en guerra* (2004); *Prensa i nacionalisme* (2002); *El Primer Congrés Catalanista* (1990) o *Periodisme en la Guerra Civil (1936-1939)* són alguns exemples escollits entre molts d'altres.

A més d'autor, és també professor d'Història del Periodisme a la Universitat Autònoma de Barcelona i, l'any 2009, va coordinar la representació catalana a la XXI Feria del Libro a Mèxic, en què Catalunya va ser la nació convidada. Coordina les Jornades d'Història de la Premsa i dirigeix la col·lecció «Memòria del segle xx».

La Veu de Catalunya (1899-1937) és un extens treball de gairebé set-centes pàgines en què l'autor reconstrueix de manera minuciosa la història d'aquest diari, el més important que existia a Catalunya des d'un punt de vista de la lluita catalanista en un període molt llarg que comprèn des de la Restauració Borbònica fins a la Guerra Civil.

Xavier Trias presenta i Albert Manent prologa aquesta obra que

ressegueix el camí d'un diari que va estar íntimament lligat a la Mancomunitat de Catalunya. De fet, i en paraules del mateix Figueres, no es pot entendre la història contemporània de Catalunya sense fer referència a *La Veu*. Però, també i per extensió, a la història de la premsa en si mateixa perquè reflecteix la formació d'una societat moderna.

Amb aquest objectiu comença una obra estructurada en quatre apartats. El primer d'ells serveix per situar *La Veu* en el seu context històric de finals del segle XIX. Portaveu de la Lliga Regionalista, va ser un diari representant de la tradició conservadora, amant de l'ordre i amb un marcat caràcter religiós. Diari compromès, vertebrador del pensament catalanista i defensor de l'autonomia dintre d'una unitat estatal sense renunciar a la identitat. Diari molt crític amb el caciquisme i la corrupció política de llavors. Diari respectuós amb els poders constituïts, però crític amb el centralisme. No s'ha d'oblidar que va ser un diari que es llegia a Madrid perquè es volia saber què pensaven les classes dirigents catalanes.

Des d'un punt de vista periodístic, *La Veu* va ser un diari modern per diferents raons: el seu disseny era diferent a d'altres, posseïa una xarxa de corresponals a Catalunya i diversos països europeus i americans, a més d'altres ciutats espanyoles. Hi havia

també redactors per cobrir la tasca informativa al Parlament, Generalitat, municipis i altres institucions.

A les seves pàgines es van impulsar les tribunes polítiques i d'opinió, seccions de caire cultural on van escriure Josep Carner i Eugeni d'Ors entre molts, articles compromesos que van provocar la censura, la suspensió, sancions i processos judicials. Diari adreçat a un lector molt variat i interclassista, tant al món rural com urbà, en una societat que es catalanitzava amb força. El seu paper com a constructor d'una opinió i catalitzador indirecte en la creació d'un mercat periodístic va ser molt important: l'aparició de diaris com *El Poble Català*, *Treball*, *La Nau* i *L'Opinió* així ho confirma.

Una vegada definit el context comença la segona part, la més extensa, on es descriu la història des de la seva constitució, primer com a setmanari l'any 1891 i, després, com a diari, des de l'any 1899 fins a la Guerra Civil, fent algunes referències finals a l'exili.

Els diaris els fan les persones i, abans d'entrar en una descripció dels fets més rellevants de *La Veu*, l'autor dedica cent deu pàgines a mostrar una relació completa d'aquests mitjans humans: accionistes, redactors, directores, col·laboradors, corresponals, periodistes acreditats als diferents organismes i institucions.

BUTLLETÍ DE LA SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS HISTÒRICS

També hi ha lloc per a les informacions que confirmen el potencial d'aquest modern diari: punts de venda, nombre d'exemplars editats, dades de consum i beneficis i pèrdues econòmiques. Aquestes dades vénen acompanyades per les corresponents a altres diaris, fet que permet establir les comparacions adients.

La història de *La Veu* s'ha de contemplar des de la situació de la premsa barcelonina a les darreries del segle XIX, situació definida per un notable domini de la premsa en castellà i els nombrosos atacs al catalanisme. I, així, l'autor selecciona un conjunt de fets marcats per aquest conflicte on els adversaris ben definits són el centralisme dels partits dinàstics, el lerrouxisme i l'obrerisme.

L'ingrés a la presó de Prat de la Riba l'any 1902 i la campanya demanant la seva llibertat; la presa de posició davant l'assalt als tallers del *Cu-Cut* i de la redacció de *La Veu* són exemples molt coneguts, exemples als quals s'afegeixen els esdeveniments de la Setmana Tràgica (1909). En aquest cas el diari es va mostrar partidari de restablir l'ordre i a favor de l'ideari catòlic.

La Mancomunitat de Catalunya (1914-1925) significarà el triomf de *La Veu* que, des d'un primer moment, ha donat suport a la campanya per l'autonomia política. Aquesta història d'èxit tindrà l'inici de la seva fi l'any

1917, quan l'Estat espanyol viu una terrible crisi que desembocarà l'any 1923 en l'establiment de la Dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). Al llibre s'exposa la discussió historiogràfica entorn el suport de *La Veu* a dit cop d'Estat, discussió que no evita una conseqüència important: el començament del declivi del diari com a garant de la catalanitat. Tot i tenir en compte això, *La Veu* va mantenir la defensa de la cultura catalana i va criticar els abusos dels militars.

L'arribada de la Segona República va donar pas a una efervescència política que es va traduir en la publicació, a Barcelona capital l'any 1931, de trenta-tres diaris (d'ells, vuit en català) i de vint-i-sis a comarques. *La Veu* va acceptar la República i, és clar, va fer campanya a favor de l'Estatut.

Seguia sent un diari de dretes enmig d'un Govern estatal d'esquerres. L'any 1934 va criticar l'aventurisme polític però, també, que el Govern de la Generalitat fos empresonat. Aquesta imatge de diari conservador, gairebé estereotipada, serà ben present el juliol de 1936, quan el diari és confiscat. El seu enfrontament amb altres diaris de tendències clarament republicanes i obreristes (*La Humanitat*, *El Diluvio*, *Solidaridad Obrera*) serà ben palès i, finalment, l'any 1937, *La Veu* desapareixerà.

La tercera part d'aquesta obra es destina a glossar la vida i els fets de divuit homes fonamentals per a la història d'aquest diari: Enric Prat de la Riba, Raimon d'Abadal i Francesc Cambó són alguns d'ells.

Finalment, la quarta part recull diversos documents lligats a la vida del diari, destacant els que contenen el primer i el segon consell de guerra a Prat de la Riba.

Una molt extensa relació de biblioteques i arxius consultats, la bibliografia general i específica sobre *La Veu* i l'índex onomàstic tanquen aquesta excel·lent obra de recerca.

Voldria destacar, en consonància amb Josep Maria Figueres, que aquest llibre mostra de manera ben clara que la premsa és, en si mateixa, un element fonamental d'anàlisi i no sols una font per a altres recerques. Per això la seva lectura proporciona la imatge d'una època molt apassionant i crítica. El món d'ahir, en paraules de Stefan Zweig, els seus canvis vertiginosos, les seves lluites aferrissades eren a les planes dels diaris i *La Veu* era un de tants exemples. I aquest llibre ho mostra amb força.

Es tracta d'un llibre molt ben escrit i això, avui dia, és difícil de trobar. Vull dir que el seu llenguatge uneix rigor històric, ordre i claredat expositiva. Les imatges i les taules, així com l'apèndix documental i bio-

gràfic són una font inestimable com a complement del discurs però, també, des del vessant de la didàctica de la Història. Això em serveix per marcar probables recerques en aquest camp.

Josep Maria Figueres, com a bon historiador i professor que és, utilitza un to allunyat de l'apologètica que avui trobem en altres llibres, destacant les llums i les ombres de la història d'aquest diari i deixant obert l'espai per a la discussió i el diàleg.

Com ell mateix diu a les pàgines inicials, fer recerca sobre la història d'un diari és apassionant. I, acabo, llegir aquest llibre també ho és.

José Miguel HERNÁNDEZ LÓPEZ

SOLDEVILA, Ferran (2015). *Per un poble normal*. Barcelona: Enric Pujol [ed.], RBA, 191 p.

Enric Pujol, biògraf i estudiós del tot destacat de l'historiador Ferran Soldevila i Zubiburu, ens ofereix una nova selecció de textos de l'autor d'*Hores angleses*. Després d'una introducció en què es detalla la trajectòria vital i intel·lectual de Soldevila, Pujol Casademont aporta estudis publicats a la *Revista de Catalunya*, *La Publicitat* i el portaveu de l'exili de Buenos Aires, *Catalunya*. En conjunt, l'anto-